II -178/R 3

...BLETERE POPULORE № 3

MIHAL GRAMENO

E PUθURA

ROMAN DRAMATIK

KORÇE
1909

821.18-31

BIBLETEKE POPULORE № 3

Mihal Grameno

E PUθURA

ROMAN DRAMATIK

SELANIK
Ctypure ne etypeekronet „Mbrodesija“ *Kristo Luarasi*
1909

KËTË ROMAN JA DEDIKOJ
MIKUT E VJERËTORIT
HIL MOSI

M. G.

Nr.inv. R.II-188/3

Përbotimi është ndaluarë. Çdo libre do të sjellë përgjegjësinë e autorit.

Nr. inv. R.II-188
Inv. br. 276/286

E PUϴURA

ROMAN DRAMATIK

KRYE I.

Mɛ 1815 tɛ djelɛ pas dreke, nɛ ŋɛ ditɛ fort tɛ bukurɛ prej tɛ Majit, kur ɠiðɛ natura nɛnɛqɛɠte, ɠiðɛ ŋɛrɛzija e qytetit tɛ Korçɛs si burrat, gratɛ, fɛmija e plakat kiɠin lɛnɛ ɠtɛpitɛ eðe iɠin mbleðurɛ nɛ Mano uðɛ, pɛr tɛ parɛ dasmɛn qɛ bɛheɠe nɛ ɠtɛpi tɛ Risto Vanezit, i cili martonte vaɠɛn e tij Margɛn me Kolon e Zaros.

Pa durimi midis popuλit iɠte ɠum i mað qɛ tɛ vɛɠtronin nusen kur tâ mernin kruɠqit prej ɠtɛpisɛ, me qɛnɛ qɛ jo se nuku kiɠin parɛ dasmɛ eðe nusɛ, por ɠkaku iɠ se Marga iɠte prej vɛrste e ɠkuarɛ. U ðoɠin tɛ ɠkuara asi kohe atyre vaɠave qɛ kapɛrxenin tɛ 16 vitet; e Marga sot kiɠte mbuɠurɛ plot ŋɛzet e ŋɛ mot.

Andaj tɛ viŋe veɠnɛ do tɛ dɛɠoŋe ŋɛ mijɛ ndry-

ɕime fjalɛɕ tɛ liga qɛ kuvɛndonin gratɛ pɛr Margɛn. Ca prej tyre ðɛɕnin qɛ ɛɕtɛ e sɛmurɛ, ca q' e zê ajo punɛ, tɛ tjeratɛ qɛ ɛɕtɛ e pakɛtɛ nɛ mɛndje, eðe tɛ tjeratɛ ɕumɛ tɛ kɛtiλa. Me ɡiðɛ qɛ prej kɛtyre fjalɛve as ɳɛ nuku iɕte e vɛrtetɛ, kiɕin ɕumɛ tɛ drejtɛ tɛ kuvɛndoninɛ ɡiðɛ kɛto, me qɛnɛ qɛ prindɛt e Margɛs nɛmɛroheɕin ata mê tɛ pasurit tɛ qytetit, eðe Marga iɕ ajo mê e bukura e ɡiðɛ vaɕave, kur nɛmɛronte 16 vjet.

Kuɕ munte tâ vɛɕtronte asi kohe Margɛn me sy eðe tɛ mos habiteɕe e tɛ nemiteɕe pɛrpara ɳɛ konizme kaqɛ tɛ bukuɪɛ!

Vetɛm ɳɛ pɛndɛ si e Rafailit munt tɛ zugrafiste ɳɛ fytyrɛ tɛ kɛtiλɛ!

Sytɛ e vetuλat stɛrɛ tɛ zeza, ɳɛ ɡojɛ tɛ vogɛlɛ rɛðuarɛ me buzɛt e kuqe si trɛndafili, tɛ cilat kur nɛnɛqɛɕnin bɛnin vɛnt tɛ ðuken ðɛmbɛt e vɛɡɛl e tɛ fildiɕtɛ, ɳɛ hundɛ tɛ trɛturɛ, faqet si burbuqe trɛndafili me ɳɛ lajðiçkɛ nɛ faqe tɛ djaðtɛ, lɛɕrat tɛ zeza varur ɡɛr nɛ ðɛmrat e kɛmbɛve, kɛmbɛt e duart tɛ vogɛla mbuluar me lɛkurɛn tɛ hoλɛ si kaðyfeja eðe ɳɛ trup dɛrâurɛ si selvija.

Po pɛrveç bukurisɛ, Zoti i kiɕtɛ âuruar ɡiðɛ tɛ mirat Margɛs, ɳɛ karakter tɛ urtɛ, mɛnyrɛ tɛ çkɛlqyer, tɛ ritur tɛ mirɛ e ɡiðɛ ç' duhet pɛr ɳɛ vaɕɛ, qɛ tɛ bɛɳɛ burɛn fatbarâɛs, andaj ɡiðɛ djɛmtɛ tɛ

pasurɛ tɛ qytetit, si ëë tɛ jaɕtmit, ɛndɛritnin ëë ɕpresonin si-cili e cili tɛ kɛtɛ fat, qɛ tɛ bɛhɛɕɛ bur' i Margɛs e tɛ jɛtɛ ajy m' i lumturi nɛ botɛ.

Kur mbuɕi Marga 15 vjet, nuku kiɕte mbeturɛ prind qɛ tɛ mos vejɛ tå kɛrkoɳɛ pɛr nuse tɛ djalit ti; po sa hɛrɛ qɛ vinin tɛ ɡiðɛ atɛ pɛrɡiɡje mernin prej prinderve tɛ saj: „Nuk' e martojmɛ tani!" Ëë Marga qɛ tɛ mɛrɡoɳɛ sytɛ e fjalɛt e botɛs, zuri tɛ mos vejɛ ɡɛkundi, tɛ mos ðalɛ ne porta, tɛ mos kuvendoɳɛ me ɕoqɛtɛ, as me fqiɳɛtɛ, po mbyλurɛ nɛ ɕtɛpi rinte e brɛngosurɛ, duke menduarɛ nɛ ðomɛ tɛ saj.

Pɛr kɛtɛ ɕkak iɕte mbleðurɛ ɡið' ajy popuλ ëë priste pa durim tå vɛɕtronin nɛ iɕte ɡið'ajo Margɛ qɛ ɳihnin aty pes' a ɡaɕtɛ vjet pɛrpara, a po iɕte ndryɕuarɛ ëë pɛr kɛtɛ ɕkak fjalonin ɡiðɛ kɛto pɛr Margɛn.

Po ɕkaku i vɛrtɛtɛ, qɛ nuku dɛɕte tɛ martohɛɕɛ Marga, kur iɕte prej 16 vjɛtɛɕ, nuk' e dinte tjatɛrɛ ɳeri, pɛrveç Margɛs ëë ɳɛ tjatɛri ɳeriu, i cili atɛ çast nɡitɛɕɛ qɛ tatɛpjɛtɛ.

Ajy prej fytyre nuku ɳihɛɕɛ nɛ iɕte djalɛ, a po burrɛ, me qɛnɛ qɛ dukɛɕɛ ɳɛ sqelet i ðatɛ, sytɛ tɛ kaλura brɛnda nɛ krye, mustaqɛn tɛ mɛsme nɡyre ɡɛɕtɛɳɛ, mjɛkrɛn tɛ pa rojturɛ ëë i vɛrðɛ si dyλɛ. Me ɡiðɛ kɛto tå vɛrɛɳɛ mirɛ do t' e ɳihɳɛ

qɛ ajo fytyrɛ ŋɛ ditɛ kiɕ qɛnɛ fort e bukurɛ. Robat e tija iɕin tɛ huaja, tɛ ŋguɕta e tɛ zeza prej tɛ frɛngut. Nɛ dorɛ mbante ŋɛ ɕkop mi tɛ cilin do tɛ vareɕe mɛ ãjetɛ paɕ qɛ tɛ koλiteɕe.

Иɛ koλ' e ãatɛ eã' e ãeλɛ tregonte sɛmundjen tɛ ligɛ prej sɛ cilɛs nuku kiɕte kurrɛ ɕpɛtim!

Pas tɛ pyeturit qɛ bɛri kur u afrua pranɛ popuλit dɛfteheɕe tɛ jetɛ i huaj prej kɛti qyteti, po ajy me tɛ mɛsuar ɕkaknɛ qɛ iɕin mbleãur ŋɛrɛzija, si eãe fjalɛt e liga qɛ kuvɛndonin pɛr Margɛn, sytɛ i lɛɕuan lotɛ si lumɛ e duke pɕeretitur ãa! „E ɡora Margɛ".

Si u koλit pakɛzɛ e dyke ɕkuar pɛr mez popuλit hyri nɛ ŋɛ ɕtɛpi tɛ vogɛlɛ e tɛ vobekɛ, e cila iɕte ngitur me tɛ Risto Vanezit.

Иɛrɛzija me mos ŋojtur kɛtɛ ŋeri nuk' i ãanɛ noŋɛ verê, po vɛɕtronin si cili e cili tɛ çpifte mê ɕumɛ fjalɛ pɛr Margɛn; kur pas pakɛ kohɛ dɛgohèn tɛ xbrazura prej puɕkaɕ eãe zɛret e kɛngɛve.

Atɛhere qɛ tɛ giãɛ bɛrtasɛn: „Vinɛ kruɕqit"! „Vjen ãɛnderi!" eãe plakosnin ŋɛri mbi tjatɛrin, qɛ si e si tɛ afrohen mê pranɛ e tɛ vɛɕtrojnɛ Margɛn kur t'a ɕkojnɛ.

Me tɛ vɛrtet kruɕqit iɕin ata qɛ kɛndonin eãe xbrasnin puɕka, eãe pas zakonit, si hynɛ brɛnda nɛ ɕtɛpi tɛ nuses, ku ŋɛrɛzija e saj i gostitnɛ me

verɛ e me raki, kɛnduan kɛngɛt e dasmɛs, pastaj muarrɛ nusen eãe si e hipnɛ mbi kalɛ ɕkuan dyke kɛnduarɛ nɛ ɕtɛpi tɛ ãɛndɛrit.

Marga veɕurɛ me robat e rea tɛ nuserisɛ dukeɕe eãe sot ajo m' e bukura pej giðɛ ɕoqeve. Me kɛmiɕɛn tɛ gatɛ qɛndisurɛ me ibriɕim plot lule, mezɛ reðuar me ŋɛ brez tɛ mɛndafɕtɛ me dy pafta tɛ arta pɛrpara, ŋɛ futɛ tɛ kuqe e fort tɛ bukurɛ prej leɕi, hundɛn tɛ gatɛ e tɛ kɛputurɛ pas trupit giða klinda e qɛndisurɛ me ɡajtane e otrara tɛ arta, pɛr mbi krye kiɕte vɛnɛ kɛsulɛn reðuar me floriŋ me tɛ cilɛn dɛftente begatinɛ e prinderve si eãe tɛ ãɛndɛrit se eãe Koloja iɕte prej prindɛɕ tɛ begaçmɛ; e vetɛm ɕpresa qɛ do tɛ bɛhet ŋɛ ditɛ bur' i Margɛs nuk' iɕte martuarɛ ɡer atɛhere, andaj sot çkɛlqente prej gazit, se nɛmɛronte vethen pɛr mê tɛ lumtur prej ɕokɛve.

Nɛ pamje Koloja iɕte fort i bukurɛ, mustaqen e leɕɛrat tɛ zeza, ŋɛ trup tɛ hoʎɛ e tɛ derãurɛ, veɕur ŋɛ fustaneʎɛ tɛ barãɛ me pakɛ klinda, floken tɛ barãɛ, nɛ kɛmbɛ dizʎɛkɛ tɛ zeza eãe liãur me dizka tɛ mɛndafɕta.

Marga dukeɕe fort e kɛnaqur eãe fatbarbarãɛs pɛr kɛtɛ martesɛ, se buzɛtɛ i nɛnɛqeɕnɛ, kur e nxũarɛ pej ɕtɛpis' sɛ saj eãe kur hiðte syte fɕeh-

tɛzaj pɛr mbi giđ' atɛ popuλ, po ay qɛ tå vɛrente mirɛ pɛr sɛ afɛri do tɛ kupɛtonte qɛ nuku iɢte kaq' e lumturɛ sikundɛr qɛ kɛrkonte tɛ dɛftehɛɢe vetɛ eđe do t' e ɳihɳe prej syve tɛ kuq, qɛ ajo kiɢte qarɛ! Kiɢte qarɛ e ɢora Margɛ, sɛ ɳɛ breng' e mađe fɢihɛɢe nɛ zɛmrɛ tɛ saj!

Vɛrtet iɢte lule eđe sot, po ɳɛ lule brɛnda e fiɢkurɛ eđe dy ẓubra prɑnɛ syve dɛftenin mê mirɛ qɛ kiɢte vuarɛ ɢumɛ nɛ kɛtɛ botɛ!

Si muarɛ kruɢqit nusen eđe vanɛ nɛ ɢtɛpi tɛ đɛndɛrit ranɛ pas dɛfrimit si nɛ dasmɛ eđe po prisnin tɛ pregatitet od' e mađe pɛr tɛ vɛnɛ kurorɛ Koloja me Margɛn. Nusenɛ, pas zakonit, si u puđi duartɛ giđɛ ɳɛrɛzisɛ, e hoqnɛ nɛ ɳɛ odɛ veçant eđe e lanɛ vetɛm qɛ tɛ çɛlođet pakɛzɛ.

Tɛ giđa iɢin pregatitur pɛr kurorɛ, kur zuri tɛ ngryset. Nɛ mes tɛ odɛs vɛnɛ ɳɛ tryezɛ pɛr mbi tɛ cilɛnɛ dignin dy qirin tɛ dyλtɛ eđe iɢin kurorɛt, t' arta eđe ɳɛ aplađe me ɢeqerka eđe neblebi. Prindɛt eđe soji i nuses kiɢin arđur pɛr tɛ puđur kurorɛn, prifterija kiɢin vɛɢur robat e ɢɛɳtɛruara eđe po prisnin giđɛ tɛ sjeλɛn nusen qɛ tɛ zɛnɛ tɛ leçiturit e kurorɛs; kur gratɛ, qɛ kiɢin vajtur tɛ marɛn nusen, me tɛ harirɛ nɛ odɛ nxjerin ɳɛ bɛrtim tɛ đeλɛ eđe mbetnɛ tɛ nemitura.

Dasmorɛt giđɛ u tmeruan eđe vrapuan atje, qɛ

tɛ mɛsojnɛ cili iɕte ɕkaku qɛ bɛrtitnɛ gratɛ, po ɛë atá me tɛ harirɛ mbetnɛ tɛ ɕastisurɛ pɛrpara ɳɛ ngarjeje fort tɛ tmeruarɛ.

Nuseja ɠendɛɕe e vdekurɛ ɛë' e ɕtrirɛ nɛ mes tɛ odɛs!

Mɛ ɳ' anɛ blegɛrimet ɛë vaji, mɛ tjatɛr anɛ fɛrkimet ɛë' ilaçet tɛ kotta, se nuku muntnɛ tà sjeλɛn nɛ jetɛ. Pranɛ sɛ vdekurɛs ɠetnɛ ɳɛ kupɛ me ɳɛ lotkɛ ujɛ tɛ kuq qɛ kiɕte mbeturɛ, ɛë s' andejmi kupɛtuan vdekjen e Marɠɛs, po ɕkaknɛ ɳeri nuk' e dinte!

Andaj duhet tɛ heëim sytɛ aty ɕtatɛ vjet pɛrpara kɛsaj ngarjeje, qɛ tɛ mɛsojmɛ ɕkaknɛ pɛr tɛ cilɛn nuku deɕte tɛ martohet Marɠa, sikundɛr ɛë pɛr tɛ cilɛn me doɾɛn e saj i vuri funt kɛsaj jete!!!

KRYE II.

Aty ɕtatɛ vjɛt pɛrpara kɛsaj ngarjeje tɛ tmeruarɛ tɛ ɠendeɕe nɛ kafene tɛ Plakocit do tɛ vɛɕtroɳe nɛ ɳɛ mɛnɠes tɛ mugɛt ɳɛ ɳeri qɛ ɕkonte s' andejmi, i cili rɛzoheɕe prej qyteti. Ky iɕte pɔjeλɛ me ɳɛ ɠunɛ tɛ ɠatɛ e tɛ zezɛ ɠer nɛ ɖembrat e kɛmbɛve ɛë hiqte ɳɛ kalɛ tɛ ngarkuarɛ pɛr ka-

pistaλi me ηε levεnckε, ηε jastεk eδe mbi samar varur dy δasεt.

Me tε harirε nε lεndinkε tε ndarjes, ku pεrcjeλεn qytetarεt ηerεzinε qε gkojnε nε mεrgim, e cila εgtε nε krye tε qytetit eδe nε rεzε tε bregut tε Cεnt Ilisε, qendrojti pakεzε atje eδe si kδeu syte mbi giδε anεtε mos e vεgtroηε ηeri, guηεzojti eδe falege ne Cεnt Ilia qε tå mproηε prej giδε tε ligavet eδe t' i ndihε pεr qeλimnε qε vinte nε mεrgim. Si u lut mjaft eδe u-fal, u ngrit mε kembε pastaj gtiri syte pεr mbi qytet e pgerεtiti, δe dyke derδur lotεt çurkε si lumε δa: O Cεnt Ili, qε je ηε i vertete, nεnε mproηεn tende e le tε dagurεn t' ime Margε!

O Marga ime e dagurε, tε le me gεndet eδe tε geça gendogε!

Si bεri ηε kryq pεr tε fundit herε, hipi mε kalε eδe mori uδεn e mεrgimit.

Cili igte ky ηeri qε falege pεr Margεn? Burr' a po djalε, nuku ηihege, sikundεr q'igte pgjeλε?... Po me tε hequr gunεn do tε vεgtroηε ηε djalε fort tε ri eδe tε bukurε, i cili kigte mê gumε se 18—19 vjet, mustaqeja sa q' igte dεrsirε, legrat tε gata, ngyrε gεgteηe, ηε hundε tε treturε si qiriri, ηε gojε tε vogelε me dy buzε tε hoλa eδe ηε trup tε derδurε eδe tε plottε. Robat e tija i-

ɕin tɛ lehta pɛr tɛ uâɛtuarɛ, byâake tɛ kuqe pas trupit, ɳɛ mintan tɛ zi me sumbuʎa tɛ trunçta, mezɛ reâuar me ɳɛ silahe nɛ tɛ cilɛn mbante armɛt, eâe nɛ kɛmbɛ kiɕte mbaâur ɳɛ palɛ opinga tɛ telatinta.

Prej fytyrɛs dukeɕe tɛ jetɛ fat-barâɛs me giâɛ qɛ mɛrgoheɕe prej mɛmɛâeut eâe prej tɛ daɕurit tɛ zɛmrɛs, me qɛnɛ qɛ nɛnɛqɛɕi kur kujtoj emɛrin e Marɡɛs eâe ɕpuri doren e djaâtɛ nɛ buzɛ dyke ɕtirɛ pɛr tɛ fundit herɛ sytɛ nɛ qytet pa maiɛ uâɛnɛ.

Po qɛ tâ ɳohim ca mê mirɛ ju lutem lɛçitɛsve tɛ kâehemi nɛ ɕtɛpi tɛ Marɡɛs atɛ natɛ pa ikur ky djalɛ, kur giâɛ ɳerɛzija flinin. Po sɛ pari ɛɕtɛ nevoja tɛ mɛsojmɛ ɕtɛpinɛ e Marɡɛs.

Nɛ uâɛnɛ Mano iɕte m' e maâeja eâe m' e bukura ɕtɛpi e giâɛ qytetit ajo e Risto Vanezit, ndɛrtuarɛ pas modɛs sɛ atɛhɛrɕme, me zbukurime tɛ bukura eâe tɛ vlefta, reâuarɛ nɛ giâɛ anɛtɛ me avʎi, prapa e pɛrpara ɕtɛpisɛ me kopɕe tɛ bukurɛ eâe plot lule e pemɛ. Mɛ tɛ djaâtɛ tɛ ɕtɛpisɛ kiɕte fqinɛ ɳɛ plakɛ tɛ vobekɛ, e cila ronte me tɛ vetemin djalɛ [illegible] betur, nɛ tɛ cilin ajo kiɕte ɕpresjen [illegible] qɛrisɛ.

Andaj atɛ naiɛ [illegible] tregojme [illegible] ɳeri i pɕjeʎɛ mpitet prej ɕtɛpis' [illegible] plakɛs nɛ [illegible] tɛ Risto Va-

BIBLIOTEKA POPULLORE PRISHTINË
BIBLIOTEKA KOMBËTARE E UNIVERSITARE E KOSOVËS

nezit, si maceja gadale, dyke marɛ masɛ mos e vɛɢtroŋɛ ŋeri eɑ̃e rɛzohet nɛ kopɢt. Me tɛ hyrɛ brɛnda nɛ kopɢt heɑ̃ sytɛ mbi ɡiɑ̃ɛ anɛtɛ eɑ̃e si çkujdeset qɛ nuku ɡɛndet ŋeri pranɛ, hiqet gadale nɛ ŋɛ vɛnt dɛndur me pemɛ eɑ̃e s' andejmi vɛrɢɛʎen ŋɛ herɛ. Me tɛ vɛrɢɛʎyer dɛɡohen ca kɛmbɛ tɛ vogɛla qɛ xvarosen gadale eɑ̃e afɛrohen pranɛ. Atɛhere ngrihet mɛ kɛmbɛ eɑ̃e i ɑ̃otɛ: „O ɢpirt i daɢurɛ, kɛtɛ qɛ bɛre ti sonte pɛr mua ɛɢtɛ mê ɢumɛ se jetɛn qɛ tɛ apɛɢ mua“!

— „Aɢtu ɛɢtɛ Miti, ɑ̃otɛ e arɑ̃ura, se reziku ɛɢtɛ fort i maɑ̃ po tɛ pikaste im átɛ qɛ doʎa natɛn fɢehtazi tɛ hasem me ty nɛ kopɢt, se pa menduar qɛ as ŋɛ turp nuku bɛjmɛ, jam sigur qɛ na vret tɛ dy; po unɛ nuku muntŋa tɛ mos dɛɡoŋ lutjen tɛnde, se pɛr ty Miti kurrɛ nuku ndjeŋ rezik eɑ̃e jam gati tɛ vdes pɛr daɢurinɛ tɛnde.

— Mɛ rofɢ moj Margɛ, i ɑ̃otɛ Miti, se nuk' iɢte tjatɛr pɛrveç Margɛs, qɛ kiɢte dalɛ natɛn prej ɢtɛpisɛ, kur flinin prindɛt e saj, qɛ tɛ haset me Mitin tɛ saj tɛ daɢur. Dije Margɛ, qɛ kɛtɛ orɛ do t' e mbaŋ mɛnt ɡer sa tɛ vdes!

Miti iɢte djal' i plakɛs, eɑ̃e si fqiŋɛ kiɢin liɑ̃ur daɢuri ɢumɛ tɛ maɑ̃e sa iɢin tɛ veɡɛl, losnin baɢkɛ eɑ̃e hynin ŋɛri ne jatri. Miti me qɛn' i vobek eɑ̃e i varfɛr mê ɢumɛ nɛ ɢtɛpi tɛ Risto Vanezit

iɕ ritur eðe atje hante eðe flinte, andaj prindɛt e saj e quanin si anɛtar tɛ fɛmijɛs. Ckonte nɛ ɕkoλɛ eðe nxinte mê ɕumɛ nga piðɛ ɕokɛt. Iɕte ay mê i urti nga piðɛ djemtɛ tɛ mɛhaλɛs, andaj qɛ tɛ piðɛ e ɡɛzonin eðe e deɕnin ɕumɛ. Po daɕuri e foɕɳerisɛ sa vinte po humbiste me tɛ riturit e tyre eðe vendosɛɕe me ɳɛ tjatɛr daɕuri, po as ɳɛri nuku kuxonte tå tregoɳɛ zɛmrɛn.

Miti mɛ 3 a 4 vjet si m'i mað nga Marga, zuri tɛ mendohet ðeλɛ qɛ kɛjo daɕuri ɛɕtɛ e kotɛ eðe e paɕpresuarɛ, me qɛnɛ qɛ ay iɕte ɳɛ djalɛ i varfɛr eðe i vobek eðe prindɛt e Margɛs tɛ pasurɛ e kurrɛ nuku do tɛ hariɳɛ tɛ bɛhet burr' i Margɛs andaj kɛrkonte tɛ mos haset me Margɛn eðe tɛ mɛrgoɳɛ kɛtɛ daɕuri q' i pɛrvelonte zɛmrɛnɛ. Po atɛhere iɕte vonɛ, se ɕkɛndija e daɕurisɛ iɕte vendosurɛ mirɛ e zjari kiɕte marɛ flagɛ, qɛ kurɛ nuku munt tɛ ɕuheɕe, se daɕurija kaqɛ iɕte rɛɳosur nɛ zɛmrɛ tɛ Mitit, sa i ɡori nuku vɛɕtronte pɛrpara syve aqɛ ditɛn sa eðe nɛ ɡumɛ pɛr-veç tɛ daɕurɛn Margɛ, pɛr tɛ cilɛn tretɛɕe si qiriri. Q' atɛhere zunɛ pɛr tɛ ɡorin Miti brengat eðe hiðɛrimet e jetɛsɛ. Γɛsendi mê s' i dukeɕe ɡɛrpara syve: as lodra, ɕkoλa, ɕokɛt, buka, ɡumi eðe as daɕuri e s' ɛmɛs, e cila tretɛɕe si qiriri prej helmit tɛ mað kur e vɛɕtronte Mitin kɛsi-soj. Vetɛsija ve-

tɛm i pɛlqente. Rinte ɡiđ' i helmuar; fytyra nisi t' i verđet si dyλɛ eđe dilte fuɢave eđe vreɢtave si ŋɛ i priɢur mɛnç, qɛ tɛ mɛrgoŋɛ daɢurin' e Margɛs.

Nɛ lutjet e s' ɛmɛs, qɛ t' i tregoŋɛ ɢkakun, mbeteɢe i ɢurđɛr eđe pɛrɡiɡeɢe; kur nɛ ŋɛ ditɛ kiɢte marɛ ŋɛ dɛɢmim eđe i đotɛ: „Nɛno, unɛ do tɛ ɢkoŋ nɛ mɛrgim pɛr tynɛ eđe pɛr tɛ mirɛn t'eme me qɛnɛ qɛ kɛtu s' kam ç' tɛ punoŋ e tɛ fitoŋ, qɛ tɛ munt tɛ tɛ mbaŋ tɛ rroɢ e lumturɛ si ɡiđɛ ɢoqetɛ".

E ɡora plakɛ zuri tɛ blegɛriŋɛ si ŋɛ foɢŋɛ kur dɛɡojti kɛtɛ vendim tɛ djalit, se ajo m' e kɛnaqurɛ iɢte tɛ rroŋɛ pa bukɛ, sa t' i mɛrgohet i vetemi djalɛ q' e kiɢ dritɛn e syve.

Lotet e lutjet e s' ɛmɛs vɛrtet e hiđɛronin Mitin, se ay e donte ɢumɛ t' ɛmɛn, po sot tɛ ɡiđa iɢin tɛ kotta pɛrpara Margɛs, tɛ cilɛn e donte mê tepɛr se ɢpirtin; andaj kiɢte marrɛ ŋɛ tɛ tiλɛ vendim, qɛ mɛ ŋ' anɛ tɛ nderoŋɛ t' ɛmɛn e mɛ tjatɛr anɛ tɛ muntŋɛ si tɛ fitoŋɛ nɛ mɛrgim qɛ tɛ bɛhet bur' i Margɛs; po qɛ tɛ mos helmoŋɛ t' ɛmɛn i đotɛ, qɛ nuku do tɛ ɢkonte.

Marga mɛ tjatɛr anɛ, ca prej daɢuris' sɛ mađe qɛ kiɢte pɛr Mitin, ca prej tɛ mos hasurit me té

fiɕket si ɳɛ lule nɛ luliɕte[1], se nɛr mɛnt tɛ tjera ɕkonte e ɠora vaɕɛ, kur nuku vɛɕtronte t' i viɳɛ Miti si ɠiðɛɳɛ nɛ ɕtɛpi. Marga pandehte mos Miti ka ɕtirɛ daɕuri mɛ noɳɛ tjatɛr vaɕɛ, andaj ɕkonte prej ɕtɛpisɛ eðe mɛrgon tɛ hasurit me tɛ eðe nɛ kɛto mentime tretɛɕe si qiriri. Sa herɛ qɛ ɕkonte nɛ ɕtɛpi tɛ Mitit eðe pyeste pɛr tɛ, e ɛma e helmuarɛ i pɛrgiɠeɕe, qɛ ka dalɛ. Atehere e helmuarɛ kðehɛɕe nɛ ɕtɛpi tɛ saj eðe mbyλɛɕe nɛ odɛ, ku qante si no ɳɛ foɕɳɛ me blegɛrim.

Cumɛ herɛ e ɛma e kiɕ ɳohur prej syve tɛ kuq, qɛ kiɕte qarɛ eðe e pyeste t' i tregoɳɛ ɕkakun pɛrse qau, kuɕ e qɛrtoj, ç' i kɛrkonte zɛmɛra eðe nuku jà mbuɕnɛ, po ajo ɠiðɛɳɛ i varɛɕe nɛ qafɛ e dyke puður i ðɛɕte, qɛ nuku qau eðe nuk' i do zɛmɛra ɠesendi. Ku tà ɕkonte nɛr mɛnt e ɛma eðe tà kupɛtonte ɕkakun e tɛ qarave eðe tɛ brengave!

Иɛ ditɛ Marga kiɕte marɛ çɛrapnɛ eðe punonte nɛ dritare, kur vɛɕtron Mitin qɛ ɳgitɛɕe qɛ tatɛpjetɛ eðe me kryet uɳur ryn nɛ ɕtɛpi tɛ ti.

Pa sa iɕte ndryɕuar Miti, qɛ kur nuk' e kiɕte parɛ Margɛn! E kuqeja prej fytyrɛs kiɕte humbur, i verðɛ si dyλɛ, buzɛt s'i nɛnɛqɛɕnin mê si tjatɛr herɛ; qɛ nɛ tɛ pamɛ dukeɕe qɛ ɳɛ breng' e maðe

[1] Tyrqiɕt *bahçé*; fr. *jardin*, vɛnt ku ka vetɛm lule.

e mundonte, eðe atɛherɛ mê ɕumɛ se kurdoherɛ besoj Marga, qɛ Miti ka zɛmɛrɛn tɛ djegur pas noɲɛ vaɕe, andaj nɛ kɛto mendime ɲɛ e dreðurɛ, si purteka i zotɛroj ɕpirtin eðe pa menduar ç' bɛn xbret prej ode eðe vete nɛ ɕtɛpi tɛ Mitit, qɛ t'a pyesɛ pɛr cilin ɕkak nuku do tɛ haset me tɛ si giðɛɲɛ.

Pɛr fat e ɛma e Mitit nuku ndoðeɕe nɛ ɕtɛpi eðe Marga ɲeti Mitin vetɛm, i cili me tɛ parɛ Margɛn ju ndrua fytyra eðe prej tɛ verði j'u ckuqnɛ pakɛzɛ faqet; po iɕ ɲɛ e ckuqur si prej turpi, a prej daɕurije.

Qɛ tɛ dy mbetnɛ tɛ nemitur kur u panɛ faqezaj eðe as ɲɛri nuku kuxonte qɛ tɛ presɛ hɛɕtjen. Dukeɕin tɛ huaj eðe si pɛr tɛ parɛn herɛ qɛ haseɕin, me qɛnɛ qɛ kiɕin kohɛ pa kuvenduarɛ; andaj Marga mê s' i mbante dot lotɛt e dyke qarɛ e pyet Mitin:

— Pɛrse o Miti u bɛre i kɛtiλɛ? Ç' tɛ bɛra un e gora qɛ tɛ siλeɕ kaq' i ftohtɛ me mua? Unɛ qɛ tɛ kam daɕurɛ mê tepɛr sɛ vɛλezɛrit e mê tepɛr se prindɛt? Kur ɛɕtɛ Miti i parɛ, qɛ nuku kiɕte ditɛ tɛ mos viɲɛ ðjetɛ herɛ ne mua, tɛ mɛ mɛsoɲɛ, kuvendoɲɛ eðe tɛ mɛ ɡɛzoɲɛ? Tinɛ, qɛ mɛ ke daɕur si noɲɛ motɛrɛ, tɛ mɛ haroɕ kaqɛ ɕpejt, sa tɛ kɛrkoɕ tɛ mos mɛ vɛɕtroɕ me sy? Θuajmɛ o Miti pɛr kryet tɛnde eðe pɛr vɛλezɛrinɛ

qɛ kemi patur, me se tɛ zɛmɛrova unɛ, a ç' farɛ do qɛ tɛ kɛg, se pɛr Perɛndi mê s' e duroɳ dot kɛtɛ rrojtje!

Po Miti i gorɛ mê s' e dɛgonte Margɛn! Mbulojti fytyrɛn me duart' eâe zuri tɛ qaɳɛ si noɳɛ foɛɳɛ! Ç' munte i gori Miti tɛ pɛrgiget nɛ kɛto pyetje tɛ Margɛs? Zɛmɛra ju copɛtua fare prej fjalɛve tɛ Margɛs, andaj dyke pɛrɛtitur i âotɛ:

— Ndjemɛ o Margɛ! Ke tɛ drejtɛ tɛ mɛ gykoɛ, se jam ajy mê i ligu i kɛsaj bote, po pɛr tɛ fundit herɛ tɛ lutem tɛ mɛ ndjeɛ pɛr giâɛ tɛ sjellat e mia se nesɛr do tɛ ɛkoɳ nɛ mɛrgim!

E mjera Margɛ mbet e ɛastisurɛ, kur dɛgojti kɛtɛ lajme kaqɛ tɛ ligɛ! Syte ju veɛnɛ me cipɛ, fytyra eâe buzɛt ju bɛnɛ plehɛ, qafa ju var eâe ra si e vdekurɛ mbi minder! Kur erâi nɛ vethe eâe hapi syte, vɛɛtroɳ me tmer Mitin eâe âotɛ:

— Vaâɛ ç' zɛmɛrɛ ke o Miti, qɛ tɛ ɛkoɛ nɛ mɛrgim eâe tɛ guxoɛ tɛ leɛ vetɛm tɛ t' ɛmɛ plakɛ, ɛokɛt e giâɛ tɛ daɛurit? Atɛhere mê mirɛ vraji me doren tende kɛta ɛpirtra, pastaj ɛko ku tɛ duaɛ, se pa ty do tɛ mos durojnɛ kurrɛ 'nɛ kɛtɛ jetɛ!

— Ke tɛ drejtɛ Margɛ; eâe unɛ i mentoɳ kɛto, po duhetɛ tâ diɛ kɛtɛ, qɛ pɛr mua vdekja ɛɛtɛ mê e ɛmbɛl sa e ndɛɳura nɛ Korçɛ!

Atɛhere, si dɛgoj kɛto fjalɛ nuku mbet dyɛim

qɛ kemi patur, me se tɛ zɛmɛrova unɛ, a ç' farɛ do qɛ tɛ kɛg, se pɛr Perɛndi mê s' e duroɳ dot kɛtɛ rrojtje!

Po Miti i gorɛ mê s' e dɛgonte Margɛn! Mbulojti fytyrɛn me duart' eâe zuri tɛ qaɳɛ si noɳɛ foɛɳɛ! Ç' munte i gori Miti tɛ pɛrgiget nɛ kɛto pyetje tɛ Margɛs? Zɛmɛra ju copɛtua fare prej fjalɛve tɛ Margɛs, andaj dyke pɛrɛtitur i âotɛ:

— Ndjemɛ o Margɛ! Ke tɛ drejtɛ tɛ mɛ gykoɛ, se jam ajy mê i ligu i kɛsaj bote, po pɛr tɛ fundit herɛ tɛ lutem tɛ mɛ ndjeɛ pɛr giâɛ tɛ sjellat e mia se nesɛr do tɛ ɛkoɳ nɛ mɛrgim!

E mjera Margɛ mbet e ɛastisurɛ, kur dɛgojti kɛtɛ lajme kaqɛ tɛ ligɛ! Syte ju veɛnɛ me cipɛ, fytyra eâe buzɛt ju bɛnɛ plehɛ, qafa ju var eâe ra si e vdekurɛ mbi minder! Kur erâi nɛ vethe eâe hapi syte, vɛɛtroɳ me tmer Mitin eâe âotɛ:

— Vaâɛ ç' zɛmɛrɛ ke o Miti, qɛ tɛ ɛkoɛ nɛ mɛrgim eâe tɛ guxoɛ tɛ leɛ vetɛm tɛ t' ɛmɛ plakɛ, ɛokɛt e giâɛ tɛ daɛurit? Atɛhere mê mirɛ vraji me doren tende kɛta ɛpirtra, pastaj ɛko ku tɛ duaɛ, se pa ty do tɛ mos durojnɛ kurrɛ 'nɛ kɛtɛ jetɛ!

— Ke tɛ drejtɛ Margɛ; eâe unɛ i mentoɳ kɛto, po duhetɛ tâ diɛ kɛtɛ, qɛ pɛr mua vdekja ɛɛtɛ mê e ɛmbɛl sa e ndɛɳura nɛ Korçɛ!

Atɛhere, si dɛgoj kɛto fjalɛ nuku mbet dyɛim

nε Margεn qε tε kete Miti daɢuri tε fɢehtε eđe i đotε:

— Mundet tε keɢ tε drejtε Miti, po duhet tε mε tregoɢ ɢkaknε tε mεrgimit, se ti kurrε s' ke patur tε fɢehtε prej meje eđe mirε e di, qε pεr ty jam gati tε bεhem đerore, andaj duhet, qε hiđεrimet e brengat t' i ndajmε baɢkε!

— O Margε, ɢpirt εnpελi! Kurrε s' kam dyɢuar pεr daɢurinε tεnde, e fjalet e tua janε si baλsam qε ipen nε ηε tε vdekur pεr tå ηpaλur, po zεmrεn nuku munt tε tå çpaλ, pεrveç sonte po tε duaɢ qε tε dalεɢ nε kopɢt t' uaj nεnε jargavanε, ku do tε jetε e hasura t' onε e fundit.

Marga è priti kεtε hasje eđe si u ndanε vajti nε ɢtεpi tε saj, po prεhje nuku ɢente nε ɢpirtit tε saj, se ηε mijε mentime tε liga ɢkonte pεr Mitin, i cili do tε mεrgoheɢe, andaj prej kεti helmi nuku hεngri as bukε, po u hoq mε η' anε ɢer sa prindεt e saj ranε tε flenε. Ra eđe Marga qε tε flerε, po pεr Mitin ɢumi nuk' e ẓinte eđe po đεrmoheɢe nε ɢtrat dyke pritur pa durim tε hasurit me tê, qε tε vεɢtroηε e tε mεsoηε ɢkaknε pεr tε cilin ɢkonte nε mεrgim, kur dεɢon ηε vεrɢελim prej kopɢti. Atεhere si ηε mace ɢadalε ngrihet eđe heđ mbi krahεt ηε bunde tε natεs eđe nε majrat e kεmbεve dyke i dređur giđε trupi si pur-

teka hap derɛn e vete tɛ haset me Mitin nɛ kopɛɛt.

Atje Miti i murmurit Margɛs me sytɛ mbuluarɛ prej turpi, qɛ ɠkaku i mɛrgimit eđe i tɛ mos hasurit nuku iɠte tjatɛr pɛrveç daɠurij' e mađe qɛ kiɠ pɛr té.

Pɛr Margɛn kɛjo e çfaqurɛ iɠte mê ɠumɛ se e lindura e saj, andaj pa vonuarɛ i đotɛ:

— O Miti, ɠpirt i daɠurɛ! Ndjemɛ, se nɛ ŋɛ orɛ tɛ ligɛ munda tɛ tɛ ɲykoŋ pɛr tɛ lik, se kɛjo mɛ vinte prej tɛ mađes daɠuri qɛ kam pɛr ty, eđe pa tɛ cilɛn vdekja ɛɠtɛ mê e ɛmbɛl!

Gazi iɠte i pa treguar, kur mɛsoj eđe Miti daɠurinɛ e Margɛs! Po si muntnin tɛ ɠpresojnɛ ŋɛ ditɛ kaqɛ tɛ bukurɛ eđe farbarđɛ? Kɛjo fatbarđɛsi kurrɛ nuku munte tɛ ŋgasɛ, se nɛ Ɋqipɛri punɛn e martesit e kanɛ prinderit, andaj kurrɛ no ŋɛ herɛ nuku do tâ hapnin gojɛn tɛ tregonin daɠurin' e zɛmrave! Pastaj mɛ tjatɛr anɛ iɠte eđe ŋɛ tjatɛr ɠkak q' i ndalonte tɛ baɠkojnɛ zɛmrat, e kjo iɠte rađa e tyre qɛ nuku ɠɛmbɛʎente, me qɛnɛ qɛ prindɛt e Margɛs iɠin tɛ pasur eđe Miti ŋɛ i varfɛr eđe i vobek: nga ky ɠkak Miti i đotɛ Margɛs, qɛ pɛr kɛtɛ qɛʎim do tɛ ɠkojɛ nɛ mɛrgim, ku me ndihmɛ tɛ Perɛndisɛ ɠpresonte tɛ fitoŋɛ eđe pastaj tɛ kđehet nɛ Korçɛ, qɛ tâ kɛrkoŋɛ pɛr grua.

Marga vɛrtet e vogɛl, por ajo e donte Mitin mê tepɛr se ɢpirtin e saj, po ɣykonte si no ŋɛ plakɛ, me mɛnt eðe prementonte, qɛ kurrɛ nuku do tɛ bindet i áti tâ martoŋɛ me Mitin kaqɛ tɛ vobek, andaj i ðotɛ:

— Ke tɛ drejtɛ Miti im i daɢurɛ tɛ ɣykoɢ kɛsisoj punɛrat, andaj me ɣiðɛ helmin qɛ ndjeŋ, tɛ uroŋ uðɛ tɛ mbarɛ eðe te kðeheɢ ɢɛndoɢɛ nɛ mɛmɛðe, qɛ pastaj tɛ baɢkohemi eðe tɛ mos ndahemi kurrɛ.

Si fjaluan pɛr pritmin e tyre dyke ɢtruarɛ ŋɛ mijɛ tɛ mira eðe ŋɛ jetɛ tɛ ɛmbɛl eðe fatbarðɛ: betuan daɢuri ŋeri jatrit ɣer sa tɛ rrojnɛ, kur vɛɢtrojnɛ qɛ afɛroj ora pɛr tɛ ndarɛ.

Po kuɢ munt tɛ tregoŋɛ me pendɛ ndarjen e Mitit prej Margɛs? Vetɛm ajy qɛ ndoðeɢɛ atje eðe ajy qɛ ka provuarɛ ŋɛ tɛ tiλɛ daɢuri munt tɛ kupɛtoŋɛ ato zɛmra kaqɛ tɛ daɢura qɛ ndaheɢin!

Hɛnɛza, qɛ iɢte deɢmimɛtare eðe ndritte pɛr mbi tá munt tɛ tregoŋɛ lotɛt e tyre, qɛ derâeɢin çurkɛ si lumɛ eðe atɛ orɛ tɛ vlefte, kur tɛ magnetisur u ndoðɛ tɛ pɛrqafosur!! Buzɛt u pɛrpoqnɛ pa daɢur eðe nuku kuxonin tɛ ndaheɢin ŋeri prej jatrit, po tɛ mos dɛɣonin zen' e kɛndezit q' u tregonte orɛn, qɛ afɛroj pɛr tɛ ndarɛ.

Kur u çpɛrqafosnɛ tɛ dy mbetnɛ tɛ turpɛruarɛ pɛr tɛ puðurit, e Marga ckuqur si karaviðeja i

ɕtrɛngon dorɛn tɛ daɕurit dyke i ðɛnɛ: „Uðɛ tɛ mbarɛ Miti im i daɕurɛ! Perɛndinɛ paç ndihmɛ eðe mproŋɛs nɛ tɛ giða tɛ ligat eðe Ajy pɛr sɛ ɕpejti tɛ sjeʎtɛ ɕɛndoɕɛ! Sa pɛr kɛtɛ natɛ do t' e mbaŋ mɛnt ger sa tɛ rroŋ, se ɛɕt' ajo m' e bukura eðe m' e lumtura e jetɛs s' ime; andaj kurrɛ do tɛ mos pres tɛ tjera buzɛ pɛr veç tɛndeve".

— Eðe mua Margɛ, yʎ i daɕur, daɕurija tɛnde mɛ forcon zɛmrɛn tani qɛ tɛ punoŋ pa reɕtur, eðe vdekja do tɛ jetɛ m' e ɛmbɛlɛ pɛr mua, sa rojtja pa ty; andaj betoŋ, qɛ kurrɛ do tɛ mos haroŋ kɛtɛ natɛ, po ɕpresoŋ, qɛ pɛr sɛ ɕpejti tɛ tɛ viŋ praɲɛ.

U puðnɛ pɛr tɛ fundit herɛ, e dyke qarɛ me maʎɛngim tɛ mað u ndanɛ!

KRYE III.

Nɛ mɛnges, kur u-zgua plaka prej gumit heð syte mbi ɕtrat tɛ Mitit eðe vɛɕtron, qɛ nuku gendet atje. Atɛhere ŋɛ tmer i zoteroj ɕpirtin eðe si ŋɛ e tɛrbuar me syte tɛ zgurduʎuarɛ del pɛrjaɕta e dyke rendur andej e kɛtej pyet pɛr Mitin nɛ e kiɕte parɛ noŋɛ ŋeri, po giðɛ pyetjɛt mbetnɛ tɛ kotta, se as ŋeri nuk' e kiɕte parɛ. E pa-ɕpresuarɛ eðe fort e brengosurɛ kðehet nɛ ɕtɛpi, ku zuri blegɛrimnɛ eðe vajnɛ.

Tε gidа lutjet e fjalet e fqiŋεve mbetnε tε kotta pεr tε qetεsuar plakεn, me qεnε qε asaj i iɕtε rεŋosur, qε Miti pεr tέ mê nuku εɕtε nε jetε; andaj nga dεɕpεrimi kεputte leɕrat eдe copεtonte rrobat e saj!

Pas tri ditεve mer ŋε letrε nga Manastiri, dεrguar prej Mitit, nε tε cilεn i kεrkonte ndjesε pεr kεtε punε tε pa-uдε eдe i ɕkruante, qε t'i apε uratεn me gidε zεmεr, se ajy nε mori mεrgimnε, ɕkaku iɕtε, qε tε muntŋε ŋε ditε t'a gεzoŋε eдe t'a nderoŋε t'εmεn.

E gora plakε me gidε helmin e maд, qε ndjente pεr tε mεrguarit tε Mitit, u gεzua qε εɕtε i gaλε andaj ra guŋεzoj pεrpara konizmεs dyke lutur Perεndisε, qε t'a ɕpjerε ɕendoɕε eдe t'a kдeŋε sa mê parε pranε saj.

Pas pakε kohε mori lajme tε mira eдe tε bukura pεr Mitin me anε tε mεmεдetarεve, qε kдehεɕin prej Rusisε, ku kiɕte vajtur Miti pεr tε fituar. Qε tε gidε e lεvdonin Mitin eдe e dεftenin pεr mê tε mirin eдe tε ɕtruarin e gidε djemve; andaj plakεs ju qetεsua ɕpirti. Eдe me tε vertet aɕtu iɕte, me qεnε qε Miti iɕte tani çkujdesur eдe i siguruar pεr daɕurin' e Margεs eдe nuku kiɕte pεrpara syve tjatεr gε, pεrveç tε punoŋε pa reɕtur dit' e natε me nder, qε tε muntŋε tε fitoŋε

sa mê ɕpejt eãe tɛ kãehet nɛ mɛmɛãe pɛr tɛ kɛrkuar Margɛn pɛr grua.

Andaj eãe Marga ritɛɕe prej ɡazi, kur dɛɡonte kɛto lajme tɛ mira eãe q' e lɛvdonin kaqɛ ɕumɛ mɛmɛãetarɛt Mitin eãe po priste pa durim tɛ kãyherit e ti. Ditɛt i nɛmɛronte ɳɛ nga ɳɛ eãe i dukɛɕin muaj, po vetɛm ɕpresa, kur mɛsonte, qɛ pas dy a tri vjetɛve do t' i viɳɛ jà mbuɕte zɛmrɛn plot ɡaz, se Marga kurrɛ nuk' e ɕkonte nɛr mɛnt, qɛ do t' e haroɳɛ Miti, i cili kiɕte betuar daɕuri pɛr jetɛ.

Ckoj i treti eãe i katɛrti mot eãe Miti nuku kiɕte tɛ kãehet prej mɛrɡimit. Ckaku iɕte, se i maλɛkuari i kiɕte rɛnɛ prapa eãe e kiɕ fituarɛ pɛr ɡiãɛɳɛ, dyke baɕkuarɛ Mitin me ɕokɛ tɛ liq eãe tɛ vɛɕtirɛ, tɛ cilɛt e mɛsonin eãe e ɕpinin nɛ uãɛ tɛ ligɛ. Sa po vinte, dita diten mirte uãɛ tɛ ligɛ eãe nɛ pakɛ kohɛ haroj daɕurinɛ q' i kiɕ betuar Margɛs, si eãe detyrɛn qɛ kiɕ pɛr t'ɛmɛn plakɛ; se nɛ ɳɛ vent, ku turpi eãe çnderi nuku ɳihen, tɛ pakɛ djema munt tɛ ɕpɛtojnɛ nga ãoɳt' e ati vɛndi. Prej ɳɛ vɛndi eãe kombi me zakone tɛ vɛɕtira e tɛ poɕtme, ku prindɛt, burat, vɛλɛzɛrit e ɡiãɛ tɛ daɕurit nuku turpɛrohen prej çnderit tɛ vaɕave, tɛ ɡrave eãe tɛ motrave, kurrɛ nuku munt tɛ preç noɳɛ tɛ mirɛ, pɛrveç mɛnyra tɛ liga.

Kɛɕtu eãe Mitit zuri t' i pɛlqeɳɛ kɛjo jetɛ eãe nɛ mes tɛ ketiʎɛ dɛfrimeve i dukeɕe, qɛ ɠiðɛ bota iɕte kreur pɛr tɛ́, eãe nɛ pakɛ kohɛ haroj fare Margɛn e t' ɛmɛn. Andaj si tɛ mirat, zunɛ tɛ dɛɠohen eãe lajmet e liga pɛr Mitin nɛ Korçɛ.

Po cili munte tɛ helmoheɕe mê tepɛr se e ɛma e ɠorɛ eãe ɳɛ zɛmɛr e fɕehtɛ? Me ɠiðɛ kɛto Marga ɕpresonte, qɛ do tɛ kãehet nɛ uãɛ tɛ drejtɛ eãe do tɛ sjeʎɛ nɛr mɛnt benɛ eãe daɕurinɛ qɛ i kiɕte ãɛnɛ; andaj nɛ lutjet e s' ɛmɛs eãe tɛ t'ɛt, qɛ tɛ martohet nuku deɕte dyke mɛnuar dita ditɛn.

Po tani Miti mê nuk' iɕte pɛr Margɛn, se dɛfrimet, tɛ pirat' e liga, e pa flejtura e ɠiðɛ tɛ kɛqijat nuku nxjerɛn kurrɛ noɳɛ tɛ mirɛ, eãe prej kɛti ɕkaku ra Miti nɛ ɳɛ sɛmundje tɛ ligɛ!

Iɛ koʎɛ e ãatɛ eãe e ãeʎɛ nuk' e reɕte kurrɛ, fytyra ju verð si dyʎɛ, sytɛ ju kaʎɛ nɛ funt tɛ kryes, fuqi mê nuku kiɕte tɛ punoɳɛ; eãe atɛhere zunɛ tà mɛrgojnɛ ɕokɛt e ɕoqet e liga prej frikɛs' sɛ sɛmundjes.

Atɛhere kupɛtoj Miti uãɛn e ligɛ qɛ kiɕte marrɛ, po tani iɕte vonɛ, se ç' farɛ-do ɕpresje pɛr tɛ ɕɛruarɛ iɕte e kottɛ.

Po pɛrveç sɛmundjes, tani iɕte eãe ɳɛ tjatɛr m' e keqe q' e mundonte, se kur zuri tɛ ɳohɛ vethen nɛ ç' grado jà kiɕ sjeʎɛ uãa e ligɛ, vetɛdija, zuri t' i goditɳɛ ɕpirtin eãe tɛ mos ɠeɳɛ prɛhje

as diten, as naten. Kudo qe vinte Margen vegtronte perpara syve, sa eõe ne gume i çfaqege si ne hije e vegur me roba te barõa eõe e tretur si qiriri dyke e pyetur: „Ku jane bete eõe dagurija jote per mua? Per se me harove o Miti?“

Ne keto pamje te pa-regtura ngrihege i tmeruare prej gtratit me syte te zgurduλuare, me legrat ngritur perpjete eõe bertitte si ne i prigur mento eõe gkonte qe te mergone keto pamje te liga. Po ku do qe vinte gide keto pamje vegtronte, gumi nuk' e zinte eõe prehje nuku gente.

Kur e pa i gori Miti, qe te gida jane te kotta, vendosi te veje ne gtepi qe t' i kerkone ndjese Marges eõe te vdese atje i kenaqur. Si mbloõi gide gene qe i kigte mbetur pas gtate vjet, ngrihet e gkon per ne Korçe ku gpresonte te gene prehje. Po sot prej Mitit te pare nuku kigte mbetur perveç ne sqelet!

Me te harire ne „lendinke te ndarjes“ lotet i derõegin çurke si lume, se mendonte, qe aty gtate vjet perpara ikte prej asaj lendine me ne mije gpresa te bukura eõe quhege ay m' i lumturi ne bote, se ate menges igte ndare prej se dagures eõe se drejtes Marge, e cila dyke puõur i betonte daguri per jete. Po sot te gida keto mendime i dukegin endera te bukura, po te gkuara, andaj si u çloõ pakeze i helmuar e dyke koλitur ngri-

het tɛ vejɛ nɛ ɕtɛpi, ku rinte ŋɛ e emt' e ti, me qɛnɛ qɛ e ɛma kiɕte vdekur prej helmi, kur mɛsoj pɛr Mitin ç' uðɛ kiɕte marɛ.

Pɛr Mitin nuku kiɕte mbetur nɛ mɛmɛðe no ŋɛ daɕuri, se ŋɛrɛzija eðe qyteti pɛr tɛ iɕin tɛ vdekur e vetɛm ɕpresa, qɛ Marga do tà ndjeŋɛ e siλte nɛ Korçɛ.

Miti besonte tɛ ɕeŋɛ Margɛn tɛ martuarɛ eðe me fɛmijɛ eðe dyke ɕkuarɛ uronte tɛ jetɛ ajo m' e lumtura e ɕrave.

Ku tà dinte Miti qɛ Marga kiɕte mbajtur besɛn eðe kiɕ pritur ɕtatɛ vjet qɛ tɛ kðehet, e vetɛm sot iɕte bindur tɛ martohet, si u sigurua, qɛ i daɕuri e haroj.

Vetɛm atɛhere, kur Miti u afɛrua pranɛ ɕtɛpisɛ eðe pa giđ atɛ popuλ mbleður, mɛsoj, qɛ atɛ ditɛ martoheɕe Marga.

Nuku iɕte tjatɛr ŋeri, pɛr veç Mitit, i cili ŋiteɕe qɛ tatɛpjetɛ dyke koλitur eðe si pyet gratɛ pɛr se janɛ mbleður eðe si pɕeretiti dyke qarɛ pɛr Margɛn, hyri nɛ ɕtɛpi tɛ tij. Me tɛ hyrɛ Miti nɛ ɕtɛpi, u ɕtri nɛ minder dyke qarɛ me blegerim e dyke maλɛkuar vethen e ti pɛr giđɛ tɛ ligat qɛ i kiɕte bɛrɛ Margɛs, se ajy e kiɕte marɛ mɛ qafɛ eðe nuku iɕte martuarɛ ɕer atɛhere, kur ajy kiɕte ɕkuar jetɛn nɛ dɛfrime eðe kiɕ haruar benɛ eðe daɕurinɛ.

Po sot iɕin tɛ giđa tɛ kotta, andaj i lutɛɕe Zotit, qɛ t' i falŋɛ Margɛs traɕɛgim tɛ ɛmbɛl e tɛ gatɛ e giđɛ fatbarâɛsinɛ e âeut eâe kɛrkon sa mê ɕpejt tɛ haset e t' i kɛrkoŋɛ ndjesɛ.

Marga me giđɛ tɛ sjeλat e Mitit kurrɛ nuku haroj daɕurinɛ, qɛ kiɕte pɛr tɛ, e sot e nevojture martoheɕe; andaj ɛɕtɛ nevojɛ tɛ heâim sytɛ pa arâur Miti nɛ Korçɛ, qɛ tɛ mɛsojmɛ pɛr martesn' e Margɛs.

KRYE IV.

Si vetɛtima u pɛrhap lajmeja pɛr tɛ vluarit e Margɛs me Kolon e Zaros. Qyteti giđɛ nuku kiɕte nɛpɛr goje tjatɛr, pɛrveç kɛtɛ tɛ vluarɛ, tɛ cilɛn e gykonin si muntnin dyke çpifur fjalɛ tɛ liga pɛr Margɛn; eâe kiɕin pakɛzɛ tɛ drejtɛ qytetarɛt tɛ kuvendojnɛ kɛsisoj, me qɛnɛ qɛ iɕte e para vaɕɛ nɛ qytet qɛ martoheɕe kaqɛ e maâe. Po prindɛt e Margɛs nuku dɛgonin fjalɛt e botɛs eâe vɛɕtronin gaz' e tyre qɛ harinɛ tɛ bindin Margɛn tɛ martohet; andaj prej ŋɛ javɛ mê parɛ kiɕin zɛnɛ pregatitɛ pɛr dasmɛ nɛ ɕtɛpi tɛ Risto Vanezit.

Gazi eâe dɛfrimet zotɛronin nɛ atɛ ɕtɛpi eâe nuku mernin tɛ sosur kurrɛ, me qɛnɛ qɛ prej gaɕtɛ a ɕtatɛ vjetɛ kiɕin qɛ i lutɛɕin Margɛs tɛ martohet eâe nuku deɕte.

Tɛ kotta mbetɛɕin lutjet eâe tɛ qarat e s' ɛmɛs qɛ t' i tregoɳɛ ɕkakɳɛ qɛ nuku martoheɕe, se ajo nuk' i epte tjatɛr pɛrgigje pɛrveç qɛ mê mirɛ e vdekurɛ sa tɛ martohet.

Pɛr kɛtɛ ɕkak iɕin prindɛt fort tɛ brengosur eâe tɛ helmuar, se mɛ ɳ' anɛ vɛɕtronin Margɛn qɛ fiɕkeɕe si ɳɛ lule nɛ luliɕte eâe mɛ tjater anɛ prej turpit tɛ botɛs qɛ nuku reɕtnin sɛ kɛrkuari Margɛn grua pɛr djemt' e tyre.

Vetɛm atɛhere kur mɛsoj Marga ç' uâɛ kiɕte zɛnɛ Miti, eâe kur kupɛtoj, qɛ ay e kiɕte haruarɛ me qɛnɛ qɛ ɕkuan ɕtatɛ vjet eâe nuku kiɕ tɛ kâehet, u bint nɛ lutjet e nɛ tɛ qarat e prindɛrve, qɛ tɛ martohet me Kolon e Zaros.

Lotet ju derâɛɕin prej gazi prindɛve, kur Marga dɛɕmojti tɛ bɛɳɛ kɛtɛ paɕ, po ata nuku kupɛtonin qɛ kɛtɛ martesɛ Marga e priti vetɛm pɛr gaz' e tyre, me qɛnɛ qɛ zɛmrɛn e saj jà kiɕte âɛnɛ tjatrit eâe nuku mereɕe prapɛ, me giâɛ qɛ Miti e kiɕtɛ gɛɳyer.

Dita kaqɛ e gɛzuarɛ pɛr prindɛt eâe e pritur prej qytetarɛt afrojti, sikundɛr qɛ i pamɛ mbleâur atɛ tɛ djelɛ qɛ tɛ vɛɕtrojnɛ Margɛn; po ajo vetɛ nuku ndjente as ɳɛ gas nɛ zɛmrɛ tɛ saj, andaj kur e nisnin nuse eâe kɛndonin, ajo rinte e helmuare eâe lotet i derâɛɕin çurkɛ si lumɛ, kur si vetɛtima dɛgohet, qɛ u kâye Miti prej mɛrgimi.

Me tɛ dɛguar Marga kɛtɛ sihariq tɛ pa ɢpresuarɛ, fytyra ju verð si dyλɛ, kɛmbɛt ju prenɛ eðe tɛ giða i soλi nɛr mɛnt prej aty e ɢtatɛ vjet mê parɛ.

Po tani iɢte vonɛ eðe ɛndɛr ajo daɢuri, andaj kɛrkonte vetɛ vetiu tɛ forcoɳɛ zɛmrɛn eðe tɛ tregoɳɛ, qɛ as ɳɛ brenɡɛ nuk' e mundon; se sot mɛndoheɢe qɛ lið jetɛn me ɳɛ ɳeri pa faj, i cili mundet qɛ e donte mê tepɛr sa e kiɢ daɢur Miti, eðe pɛr kɛtɛ kɛrkonte tɛ tregohet e kɛnaqur pɛr kɛtɛ martesɛ, se ðoɢte nɛ mɛndje tɛ saj, qɛ nɛ mos i ep zɛmrɛnɛ, duhet tå gɛzoɳɛ atɛ qɛ mer pɛr burrɛ eðe tɛ mbuɢɳɛ detyrɛn si grua e nderçme.

Miti si mbaroj sɛ qari, u ndrua eðe vajti nɛ ɢtɛpi tɛ Margɛs, se e quante pɛr detyrɛ tɛ vejɛ tɛ uroɳ+ prindɛt e saj pɛr kɛtɛ gas, eðe mɛ tjatɛr anɛ kɛrkonte qɛ tɛ haset me Margɛn e t' i kɛrkoɳɛ ndjesɛ.

Tɛ giðɛ dasmorɛt, kur e panɛ Mitin habitɛɢin si kiɢte harirɛ e dyke forcuar me fjalɛ, qɛ do tɛ ɢɛrohet nɛ mɛmɛðe, e pɛrɢɛndoɢnin. Po mê tepɛr se tɛ giðɛ u helmuan kur e panɛ prindɛt e Margɛs, me qɛnɛ qɛ iɢte ritur nɛ ɢtɛpi tɛ tyre eðe e nɛmɛronin giðɛ si fɛmijɛn e tyre; andaj pa ɢkuarɛ nɛr mɛnt ɢɛsendi, e ɢpunɛ nɛ odɛ, ku iɢte Marga eðe i lanɛ vetɛm.

Miti me tɛ mbetur vetɛm me Margɛn, ɢuɳɛzoj pɛrpara saj, dyke kɛrkuar ndjesɛ pɛr pa-besinɛ

eðe pɛr giðɛ tɛ ligat qɛ i kiɢte bɛrɛ. Po Marɢɛs mê tepɛr ju copɛtua zɛmra kur e pa kɛsisoj, e dyke ngritur i ðotɛ:

— Mos u helmo o Miti pɛr mua, se unɛ tɛ ndjeɳ me giðɛ zɛmɛr, se nɛ jetɛ t' eme kurrɛ nuku do tɛ ɢpresoɳ ditɛ mê tɛ bukura se ato qɛ kam ɢkuarɛ baɢkɛ mɛ ty, eðe mê ɢumɛ atɛ natɛ qɛ jemi ndarɛ! Eðe sot nɛ mɛ vjen keq, mɛ vjen vetɛm e vetɛm pɛr ty; po ðɛntɛ Zoti tɛ ɢɛroheɢ e tɛ tɛ vɛɢtroɳ atɛ mê tɛ lumturin e burrave, se vetɛm atɛhere munt tɛ mɛ gɛzohet zɛmr' e djegurɛ.

Kɛto ða e gora Marɢɛ eðe lotɛt i vinin si breɢɛr. Miti ɢkundi kryet me hiðɛrim, kur dɛgonte pɛr tɛ ɢɛruar e qante si no ɳɛ foɢɳɛ dyke mbuluar fytyrɛn, se atɛhere kupɛtojti ca mê mirɛ, kur pɛr dɛfrimet eðe pɛr ca gra tɛ vɛɢtira mundi tɛ haroɳɛ ɳɛ ɛnɡɛλ kaqɛ ɢpirt-mirɛ e tɛ daɢurɛ si iɢ Marga.

Po sot iɢin tɛ giða tɛ kotta, andaj si ɳɛ i priɢurɛ mɛntɢ ngrihet eðe si i ɢtrɛngon dorɛnɛ Marɢɛs dyke uruar traɢɛgim me fatbarðɛsi ɢkon dyke ðɛnɛ: „Ndje ɳɛ ɳeri tɛ lik e tɛ vdekur o Marɢɛ!"

E gora Marɢɛ kur pa, qɛ u mbyλ dera pas Mitit, mbuloj fytyrɛnɛ eðe ra pɛr ðê dyke qarɛ si ɳɛ foɢɳɛ se eðe sot giðɛ si aty ɢtattɛ vjet pɛrpara e donte Mitin me atɛ zjar tɛ pa ɢojtur!

Po ç' munte tɛ bɛŋɛ sot, kur do tɛ mirte emɛrin tɛ ŋɛ tjatɛri?

Andaj kur dɛgojti qɛ ɛrðɛ kruɢqit me ðɛndɛrin qɛ tå marɛn, mbloði vethen eðe kɛrkonte tɛ tregoheɢe e kɛnaqurɛ eðe e pa helmuarɛ; po vetɛm Perɛndija jå dinte zɛmrɛn nɛ atɛ ças.

Sikundɛr qɛ e pamɛ, Margɛn e muarnɛ kruɢqitɛ ðe e ɢpunɛ nɛ ɢtɛpi tɛ ðɛndɛrit, ku e lanɛ ɢer tɛ pregatitet pɛr kurorɛ vetɛm nɛ ŋɛ odɛ qɛ tɛ çloðet. Atje, si mbeti vetɛm zuri tɛ ɢkoŋɛ nɛr mɛnt tɛ ɢiða tɛ jetɛs: foɢŋɛrinɛ tɛ ɛmbɛlɛ qɛ e kiɢ ɢkuarɛ me Mitin, si losnin baɢkɛ, sa duheɢin e sa kiɢte vuar. — Po kur ɢkojti nɛr mɛnt natɛn e fundit, qɛ iɢte ndarɛ prej Mitit, kur vajti nɛ Rusi, ŋɛ e dreðurɛ si purteka e zuri eðe e tmeruarɛ ngrihet mɛ kɛmbɛ me syte tɛ zgurduλuarɛ vɛɢtron mi ɢiðɛ anɛt, kur nɛ ŋɛ vɛɢtrim ŋɛ e qeɢur çfaqet nɛ buzɛt e Margɛs.

— Nuku duhet tɛ roŋ, ða vetɛ vetiu, se nuku meritoŋ tɛ mbaŋ ŋɛ emɛr tɛ pa fɛλiqur si kundɛr ɛɢtɛ Koloja. Ajy nuku mɛ ka noŋɛ faj eðe unɛ pa marɛ emɛrin e ti duhet tɛ vdes, se unɛ zɛmɛrɛn jå kam ðɛnɛ ŋɛ tjatɛri eðe kɛto buzɛ kanɛ puður ŋɛ ŋeri tjatɛr. Andaj si ɢqipɛtarkɛ duhet tɛ mar vetɛ kɛtɛ nder qɛ e kam fɛλiqur (eðe pa vonuar vete mer ŋɛ kuti me ɢkrepɛsa (ɢpirto), qɛ iɢte mi tryezɛ eðe i pɛrzjen me ŋɛ kupɛ raki qɛ ndoðeɢe pranɛ, pastaj e kɛnaqurɛ ðotɛ): Ju o buzɛ qɛ puðtɛ ŋɛ ŋeri tɛ huaj eðe ndjetɛ pɛr tɛ parɛn herɛ ɛmbɛlsirɛn e kɛsaj bote, pini tani eðe hiðɛrimnɛ tɛ asaj sɛ puðure!

Pa dređurɛ ngriti kupɛn eđe e piu dyke pɢerɛtitur: „Ndjemɛ o Kolo! Qofɢ ndyer o Miti im i daɢurɛ!“

Kɛto iɢin fjalɛt e fundit tɛ sɛ ɡorɛs Margɛ, e cila mbyƛi sytɛ pɛr ɡiđɛŋɛ, se nuku durojti çnderɛ pɛr ŋɛ tɛ „Puđurɛ“.

KRYE V.

Tɛ ɡiđɛ u helmuan pɛr kɛtɛ dramɛ kaqɛ tɛ tmeruarɛ eđe aqɛ prindɛrit e Margɛs, si eđe Koloja, tɛ cilɛt tɛ copɛtonin zɛmrɛn me blegɛrimet eđe me vajnɛ, qɛ qanin pɛr Margɛn.

Po iɢte ŋɛ tjatɛr zɛmɛr e fɢehtɛ, qɛ duheɢe tả ndjeŋɛ atɛ hiđɛrim mê ɢumɛ prej tɛ ɡiđɛve! — Iɢte i ɡori Miti, i cili me ɡiđɛ sɛmundjen kiɢte vajtur nɛ dasmɛ nɛ ɢtɛpi tɛ đɛndɛrit, qɛ t' i puđŋɛ kurorɛn Margɛs, se tani pas ndjesɛs sɛ saj dukeɢe fort i kɛnaqur eđe i çelur eđe uronte me ɡiđɛ zɛmɛr fatbarđɛsi pɛr Margɛn eđe burɛn e saj. Andaj nɛ bɛrtimnɛ e grave vrapoj eđe ajy nɛ odɛ, po me tɛ heđur sytɛ pɛr mi Margɛn, qɛ iɢte ɢtrirɛ eđe e vdekur, fytyra ju bɛ plehɛ, sytɛ i zunɛ cipɛ qafa ju var, kɛmbɛt ju prenɛ eđe ra pɛr mi Margɛn dyke bɛrtitur: „Ndjemɛ o Margɛ!“

Me nder tɛ mađ i mbuluan Mitin eđe Margɛn ŋɛ nɛ var, po ɢkaknɛ tɛ kɛsaj drame vonɛ e mɛsuan pɛ nuku iɢte tjatɛr pɛr veç ŋɛ *e puđurɛ.*

FUNT.

BIBLIOTEKA KOMBËTARE UNIVERSITARE E KOSOVËS KOLEKSIONI I LIBRIT TE RIVILLE DHE TE VJETËR
LIBRI KNJIGA PRIŠTINA PRISTHINE

Çmimi 2 groç

Ctypure ne etypeekroqet
„Mbrodesija“ KRISTO LUARASI
SELANIK